

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Top 10 grootste multinationals

- 1 maximumscore 2**
- Uit het antwoord moet blijken dat de meeste multinationals in de top 10 van oorsprong uit de drie kerngebieden (Verenigde Staten / West-Europa / Japan) komen 1
 - Uit het antwoord moet blijken dat in de top 10 multinationals uit de Verenigde Staten / uit de oorspronkelijke triade-landen zijn ingehaald door Chinese multinationals 1
- 2 maximumscore 2**
- Uit de redenering moet blijken dat
- China zich de afgelopen decennia heeft ontwikkeld op het gebied van de export van industriële producten 1
 - waar veel grondstoffen voor nodig zijn / waar veel energie voor nodig is 1
- 3 maximumscore 2**
- Juiste economische redenen zijn:
- Walmart verkoopt producten / levensmiddelen waar vraag naar blijft bestaan.
 - Walmart heeft (vooral) vestigingen in kapitaalkrachtige en opkomende landen / in landen met een grote afzetmarkt.
- per juiste economische reden 1
- 4 maximumscore 2**
- Een juist argument vóór deze stelling is: 1
Landen zullen in toenemende mate overstappen op het gebruik van duurzame en groene energie / op recycling van reeds bestaande materialen.
 - Een juist argument tegen deze stelling is: 1
Door (wereldwijde) welvaartsgroei / bevolkingsgroei zal de vraag naar fossiele brandstoffen / energie / grondstoffen hoog blijven.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 2 – De ontwikkeling van Zuid-Afrika

5 maximumscore 3

- Juiste economische kenmerken die de stelling onderbouwen zijn: 2
 - Zuid-Afrika heeft een hoog percentage mensen werkzaam in de dienstensector (65% in 2008).
 - Zuid-Afrika heeft een groeiende economie (2,3% per jaar in de periode 2000 - 2008).
 - Het bnp per inwoner van Zuid-Afrika (7.144 Euro per inwoner in 2008) bevindt zich op mondiale schaal in de middenmoot.

Opmerking

Aan elk juist economisch kenmerk die de stelling onderbouwt 1 scorepunt toekennen.

- Juiste demografische kenmerken die de stelling weerleggen zijn: 1
 - Zuid-Afrika heeft een hoog sterftcijfer (17‰ in 2010).
 - Zuid-Afrika heeft een lage levensverwachting (45-55 jaar in 2010).

6 maximumscore 2

- Zuid-Afrika heeft een gunstige ligging op het knooppunt van de Atlantische en de Indische Oceaan 1
- Een juiste oorzaak vanuit de dimensie natuur is: 1
Zuid-Afrika is rijk aan grond- en delfstoffen.

7 maximumscore 4

Uit het antwoord op nationaal schaalniveau moet blijken dat

- de blanke en gemengde bevolking in het westen van Zuid-Afrika wonen en de bevolking met een Indiase en Aziatische afkomst / de zwarte Afrikaanse bevolking voornamelijk in het oosten van Zuid-Afrika wonen 1
- en dat deze ruimtelijke segregatie is ontstaan door de koloniale invloed / de ligging ten opzichte van de herkomstgebieden van deze etnische groepen 1

Uit het antwoord op het schaalniveau van de stad moet blijken dat

- de blanke bevolking vooral in het centrum en/of in de suburbs van de steden woont en de zwarte Afrikaanse bevolking aan de randen van de steden 1
- en dat deze ruimtelijke segregatie is ontstaan door sociaal-economische verschillen tussen deze etnische groepen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – Tuinbouw in het droogste gebied van Spanje

- 8 maximumscore 2**
 Uit de uitleg moet blijken dat
- de (aanlandige) westenwinden een lange afstand over land moeten afleggen / verschillende bergketens moeten passeren (oorzaak) 1
 - waardoor de lucht veel vocht heeft verloren als die de Tabernaswoestijn bereikt (gevolg) 1
- 9 maximumscore 2**
 Uit de uitleg moet blijken dat
- de neerslagintensiteit in de Tabernaswoestijn erg hoog is (oorzaak) 1
 - waardoor de geul ineens veel water moet afvoeren / de stroomsnelheid van de geul in een korte tijd sterk toeneemt (en de erosiekracht dus groot is) (gevolg) 1
- 10 maximumscore 2**
 Uit de redenering moet blijken dat
- door de toetreding van Spanje tot de gemeenschappelijke markt van Europa de handel in / de vraag naar Spaanse tuinbouwproducten sterk is toegenomen 1
 - en dat voor de productie hiervan veel zoet water nodig was (waardoor er waterschaarste is ontstaan) 1
- 11 maximumscore 3**
- Een juiste reden waarom ontzilting van zeewater voldoet aan eis a is: De hoeveelheid zeewater is oneindig / hernieuwbaar. 1
 - Een juiste reden waarom ontzilting van zeewater in dit gebied voldoet aan eis b is: Campo de Dalías is (vanwege het klimaat) geschikt om met zonne-energie / zonnepanelen zeewater te ontzilten. 1
 - Juiste manieren om aan zoet water te komen zijn: 1
 - water gebruiken uit stuwmeren
 - op lokaal schaalniveau regenwater opvangen
 - grondwater oppompen
 - zoet water importeren

Opmerking

De derde deelscore dient alleen toegekend te worden als twee juiste manieren om aan zoet water te komen genoemd zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 4 – Het Ertzgebirge en het Elbsandsteingebirge in Duitsland

12	maximumscore 2	
	• Hercynische plooingsfase	1
	• vulkanisme	1
13	maximumscore 2	
	Juiste combinaties zijn:	
	– metamorf gesteente: gneis / leisteen	
	– stollingsgesteente: graniet	
	– sedimentgesteente: zandsteen	
	indien drie combinaties juist	2
	indien twee combinaties juist	1
	indien minder dan twee combinaties juist	0
14	maximumscore 2	
	Uit de beschrijving moet blijken dat	
	• (tijdens het Krijt) in een (ondiepe) zee lagen zand werden afgezet / sedimenteerden	1
	• die door de druk / door het gewicht van de hogere lagen / van de latere afzettingen tot zandsteen zijn samengedrukt	1
15	maximumscore 2	
	De juiste volgorde is:	
	d - b - a - c	
	indien vier letters in de juiste volgorde	2
	indien twee letters verwisseld	1
	indien meer dan twee letters verwisseld	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Zuidoost-Azië

Opgave 5 – Toerisme in Laos

16 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat veel landen in Zuidoost-Azië te maken hadden met (langdurige) politieke conflicten / onrust / oorlogen.

17 maximumscore 3

Juiste redenen zijn:

- Laos ligt *landlocked* / heeft geen stranden / kustlijn (en dat is juist een toeristische trekpleister). (dimensie natuur)
- De infrastructuur / bereikbaarheid is in Laos nog niet zo ver ontwikkeld als in veel andere landen in Zuidoost-Azië. (economische dimensie)
- Laos is een relatief onbekende vakantiebestemming / heeft weinig (bekende) culturele trekpleisters / heeft weinig monumenten op de UNESCO-Werelderfgoedlijst. (sociaal-culturele dimensie)
- De mate van beheersing van corruptie is laag. / Laos is niet vrij wat betreft politieke rechten en burgerlijke vrijheden. / De kwaliteit van het rechtssysteem is slecht. / Laos kent een verhoogd risico op conflicten. (politieke dimensie)

per juiste reden 1

18 maximumscore 2

- De twee juiste klimatologische voorwaarden zijn: 1
 - een hoge temperatuur
 - veel neerslag / de beschikbaarheid van veel water
- Juiste andere voorwaarden zijn: 1
 - (makkelijk) oplosbaar gesteente (zoals kalksteen)
 - lange tijdsduur

19 maximumscore 2

- Laos staat een gedeelte van het jaar (december - april) onder invloed van een hogedrukgebied / van afluende winden / van dalende lucht (en heeft dan een droge periode) en een gedeelte van het jaar onder invloed van een lagedrukgebied / van de ITCZ / van aanlandige winden / van stijgende lucht (en heeft dan een natte periode) 1
- Door het grillige reliëf ontstaan verschillen in neerslag tussen de loef- en de lijzijde van gebergten 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Zuidoost-Azië

Opgave 6 – Filipijnen, Indonesië en Vietnam vergeleken

20 maximumscore 2

Filipijnen: c - e

Indonesië: b - d

Vietnam: a - f

indien zes antwoorden juist	2
indien vijf of vier antwoorden juist	1
indien minder dan vier antwoorden juist	0

21 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat Filipijnen, Indonesië en Vietnam steeds meer producten exporteren naar China in plaats van naar de (oorspronkelijke) triade-landen / Japan / Verenigde Staten / West-Europa 1
- Uit het antwoord moet blijken dat China (in tegenstelling tot de (oorspronkelijke) triade-landen) een groeiende economie heeft 1

22 maximumscore 2

1 Laos

2 Indonesië

3 Maleisië

4 Singapore

indien vier antwoorden juist	2
indien drie of twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

23 maximumscore 3

- Uit het advies moet blijken dat, gezien de eisen die het Nederlandse kledingbedrijf stelt, Vietnam de beste locatie is om de kledingproductie naartoe te verplaatsen 1
- Uit het advies moet blijken dat de politieke stabiliteit / afwezigheid van geweld / doelmatigheid van bestuur of het ondernemersklimaat (of een andere politieke indicator) in Vietnam beter is dan in Filipijnen en Indonesië 1
- Uit het advies moet blijken dat de lonen (in de kledingindustrie) / het bnp/hoofd (of een andere economische indicator) in Vietnam lager zijn dan in Filipijnen en Indonesië 1

Opmerking

Het maximale aantal woorden is een indicatie. Bij overschrijding geen punten aftrekken.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – De Waal bij Tiel

24 maximumscore 2

- a juist
- b juist
- c onjuist

indien drie antwoorden juist	2
indien twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

25 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- langsdammen in de stroomrichting van een rivier liggen en kribben dwars op de stroomrichting van een rivier liggen (oorzaak) 1
- waardoor langsdammen de waterafvoer bij hoogwater minder hinderen dan kribben (gevolg) 1

26 maximumscore 2

Juiste oorzaken zijn:

- De binnenbocht van de rivier is ondieper dan de buitenbocht.
- Rivieren stromen in de binnenbocht langzamer dan in de buitenbocht.

per juiste oorzaak 1

27 maximumscore 2

Juiste doelen zijn:

- Recreatie: Achter de langsdammen ontstaat een oeversgeul waar (gescheiden van de beroepsvaart) veilig en rustig gerecreëerd kan worden 1
- Natuurontwikkeling: De (ondiepe) oeversgeul draagt bij aan een toename van de ecologische waarden / aan een dynamische rivier 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 8 – Nederland Wereldstad

28 maximumscore 2

Juiste kenmerken zijn:

- Wereldsteden fungeren (in tegenstelling tot megasteden) als mondiale knooppunten (en hebben veel relaties met andere (wereld)steden).
- Wereldsteden oefenen (in tegenstelling tot megasteden) op politiek / economisch / cultureel terrein invloed uit op andere gebieden.

per juist kenmerk

1

29 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de Randstad (in tegenstelling tot de grootstedelijke gebieden als Londen en Parijs) geen bestuurlijke eenheid is.

30 maximumscore 2

Juiste manieren waarop het kaartbeeld hieraan bijdraagt zijn:

- De grote steden in Nederland / De stedelijke gebieden worden als één grote stad / eenheid gepresenteerd.
- Nederland / De Randstad wordt in het model centraal / als het centrum van *Tristate City* afgebeeld.
- Veel transportassen zijn op Nederland / de Randstad gericht.
- De stedelijke netwerken in / nabij Nederland zijn in kleur weergegeven, terwijl de concurrerende grootstedelijke gebieden (als Londen, Parijs en Frankfurt) in grijs zijn afgebeeld.

per juiste manier

1

31 maximumscore 2

Juiste vormen van kritiek zijn:

- De samenwerking tussen steden / provincies / regio's gaat op nationaal schaalniveau al moeizaam. De samenwerking met steden uit het buitenland is nog veel lastiger / moeilijker te bewerkstelligen. (politieke dimensie)
- De verschillen in welvaart / werkgelegenheid tussen steden en (plattelands)gebieden in *Tristate City* zijn groot. (economische dimensie)
- *Tristate City* wordt neergezet als één homogene regio, maar in de praktijk zijn de verschillen tussen mensen en regio's op het gebied van onder andere taal, gebruiken en geloof groot. (sociaal-culturele dimensie)

per juiste vorm van kritiek

1

Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 <http://fortune.com/global500/>

Opgave 2

bronnen 1 en 2 <https://dotmap.adrianfrith.com/>

Opgave 3

bron 1 vrij naar: Calvo-Cases, A. e.a., Badlands in the Tabernas Basin, Betic Chain, 2014
Ecker, E., El Ejido (Almería) – Treibhausanbau
<https://earthobservatory.nasa.gov/images/4508/greenhouses-of-the-campo-de-dalaas-almeraa-province-spain>

bron 2 https://febalide.files.wordpress.com/2015/04/2015-03-3013-58-56dsc_2101nikon-d5300.jpg, Felix Baeten en Liliane Dedroog

Opgave 4

bron 1 Kay Wiegand/Shutterstock.com

bron 2 <http://eisenschweinkader.org>

Opgave 5

bron 1 vrij naar: Geografie, september 2013 en
foto: <http://www.travelieu.com>

Opgave 6

bron 1 Cito

bron 2 vrij naar: <https://www.gapminder.org>

Opgave 7

bron 1 vrij naar: www.rijkswaterstaat.nl en
foto: <http://www.metenophetwater.nl/2017/10/04/langsdammen-op-de-waal>

Opgave 8

bron 1 <http://www.tristatecity.nl>, Peter Savelberg